

Reactie van de stichting Houd Heeze-Leende Mooi op de Ontwerp-Omgevingsvisie Heeze-Leende 2040.

Stichting Houd Heeze-Leende Mooi

De Stichting heeft ten doel het bevorderen van het behoud en de instandhouding van het erfgoed, zowel materieel als immaterieel, in de gemeente Heeze-Leende en de nabije omgeving en in de (voormalige) Heerlijkheid Heeze, Leende en Zesgehuchten alsmede het bevorderen van het behoud van het historisch beeld en de kwaliteit van de dorpen en het landelijk gebied in de gemeente Heeze-Leende.

Wij zien deze doelstelling als een maatschappelijk opdracht en in dat kader geven wij commentaar op de voorliggende Ontwerp-omgevingsvisie Heeze-Leende 2040.

Cultuurhistorie.

In deze gemeentelijke ontwerp-omgevingsvisie komt het aspect cultuur, dit in tegenstelling tot het nationale en provinciale beleid, nauwelijks aan de orde. In de gemeentelijke visie blijft cultuur beperkt tot de hedendaagse Brabantse Dag -die verondersteld wordt ook de komende decennia niet aan belang in te moeten gaan - en gaat volstrekt voorbij aan de overige culturele zaken en ons cultureel erfgoed.

Niet of slechts zeer globaal genoemd worden de karakteristieke historische dorpsgezichten, gebouwen, landschappen, e.d., EN dat ze behouden moeten blijven. Welke dat precies zijn vergt nadere uitwerking in het uitvoeringsdocument 'Monumentenbeleid en -lijst', waaraan wij toegezegd hebben, op vraag van wethouder Jan de Bruijn, onze medewerking te zullen verlenen.

Cultuur is wezenlijk van belang op o.m. de items Bouwen, Wonen en Recreëren.

De karakteristieke inrichting en sfeer van de afzonderlijke dorpskernen moet behouden blijven of zelfs verbeterd worden, ter wille van het woongenot van de inwoners van die kernen (opdat ze kunnen beseffen dat hun voorouders ook hier geleefd hebben en dingen belangrijk vonden, die het leven van de huidige inwoner mede heeft gevormd. Dat ook de Brabantse Dag (BD) hierin zijn oorsprong vindt.), als ook van belang voor de recreanten, als tegenhanger voor de stad, waar het accent toch vooral op economische bedrijvigheid en groei ligt.

Dat wat er in de gemeente aan historisch cultureel erfgoed is, moet beter voor het voetlicht worden gebracht met analoge en digitale toelichting door bijvoorbeeld fiets- en wandelroutes te ontwerpen die langs die objecten en horeca in de kernen voeren.

Waarom, zo vragen wij ons af, gebeurt er niets met het feit dat Heeze rond 1900 een schilders dorp was met bekende schilders wiens werk in gezaghebbende musea te bewonderen is, zoals wel gebeurt in Bergen, Laren, Domburg, etc. en Nuenen met Van Gogh? Wij promoten als gemeente slechts de BD en klagen dat de recreanten voor de rest van het jaar de dorpen niet inkomen!

Niet alleen de materiele component zoals gebouwen, straatbeelden, landschappen e.d., maar ook de verhalen over dat (cultureel) verleden zijn daarin relevant, het zogeheten immaterieel erfgoed. Cultureel erfgoed is derhalve een factor van grote economische betekenis voor de hele gemeente.

In de visie moet het belang van en respect voor het cultureel erfgoed als speerpunt naar voren komen. Het gaat immers om onze Identiteit.

Erfgoed

Voor de leefbaarheid van de dorpen is het van belang meer aandacht aan erfgoed te geven. Bedacht zij dat erfgoed ook economische waarde heeft. Recreatie en toerisme vindt bij voorkeur plaats in een omgeving waar erfgoed een duidelijke plaats heeft. Leiden trekt meer toeristen dan Lelystad. In Heeze-Leende, en met name in Heeze, is het erfgoed lange tijd verwaarloosd.

In de kernen, maar zeker in Heeze, zijn veel karakteristieke gebouwen gesloopt waarna afschuwelijke panden zijn teruggebouwd. Denk voor wat betreft Heeze aan de huidige AH-winkel, Action, e.d. Die moeten eigenlijk aan het oog onttrokken worden door daaromheen en of tegen de gevels (schaam)groen aan te brengen. Er zijn diverse positieve voorbeelden van groene gevels in de omgeving te zien. Dat groen dient de beleving maar tevens – zij het beperkt- het thans zo belangrijke begrip duurzaamheid (minder hoge temperaturen en CO₂- opname).

Opmerkelijk is dat in paragraaf 2.3 (p. 17) Heeze veel minder ruimte krijgt dan bijvoorbeeld Sterksel of Leenderstrijp. Op die plaats zouden ook de kenmerkende buurtschappen als Strabrecht en Kreyll vermeld kunnen worden. Dergelijke buurtschappen moeten wij koesteren en in zo authentiek mogelijke staat houden. Interessant zijn de vier kaarten op p. 16. Maar het ziet er naar uit dat zij meer als decoratie zijn opgenomen. In de tekst worden zij niet behandeld, terwijl er veel valt af te lezen over de ontwikkeling van de dorpen.

In paragraaf 3.5, recreatie en toerisme, ontbreekt erfgoed als belangrijk element voor deze activiteiten. Natuur wordt uitgebreid genoemd, maar erfgoed ontbreekt. Bedacht zij voorts dat landschap en dorpsgezichten ook deel uitmaken van het erfgoed en uit dien hoofde ook economische betekenis hebben. In paragraaf 3.6 ontbreekt de historische context. Het zou aardig zijn om weer te geven hoeveel boerenbedrijven er in Heeze (en in de andere dorpen) waren in (bijvoorbeeld) 1900, 1920, 1950, 2000, 2022.

Terecht wordt op p. 46 het ‘behouden en versterken van (cultuurhistorische) landschapskenmerken’ als belangrijke voorwaarde genoemd. Maar is landschapskenmerken niet te beperkt? Het gaat toch om het gehele landschap?

Bij de uitgangspunten op p. 48 ontbreekt het begrip dorpsgezicht. Door één enkel gebouw dat detoneert, kan een dorpsgezicht ernstig verstoord worden. Dat moeten wij voorkomen.

Bij de opsomming van wat er aan hedendaagse culturele evenementen te doen is mag, naast de welgenoemde Brabantse Dag, zeker niet ontbreken de relatief zeer vele ateliers, het jaarlijks terugkerende Kunst Smullen (met grote aandacht voor allerlei vormen van zowel kunst, de sociale component als educatie voor jong en oud), vereniging kunstkring Eymerick met ca 100 leden, etc. Kortom een dorp in de traditie van het schilders dorp. Ook voor Sterksel, Leende en Leenderstrijp zijn bepalende evenementen te noemen, die misschien minder gepromoot en gesubsidieerd worden dan de BD, maar niet minder waardevol qua impact voor deelnemers/bewoners en recreanten. Ook deze worden in de visie niet genoemd!

Voorts achten wij het een taak van de gemeente om kunst in het openbaar gebied te bevorderen, bv op de rotondes als visitekaartje, maar ook op andere plaatsen in de dorpen.

Wonen.

Bij het thema Wonen is doorstroming van belang. Ouderen wonen b.v. nog veel in veel te grote woningen, terwijl starters niet geholpen kunnen worden. Een idee zou kunnen zijn om meer ouderenwoningen te bouwen; de ouderen maken daardoor woningen voor jonge gezinnen vrij die vervolgens weer woningen vrijmaken voor starters, al dan niet verkregen door splitsing. Bij de woningen voor ouderen ontmoetings-, eet-, recreatie- en spelruimte (zoals bv. Jeu de boules, mini-golfen, creatieve activiteiten, leesclubs) creëren, teneinde eenzaamheid te verminderen. Mix de verschillende bewonersgroepen, zodat er geen segregatie ontstaat. De verschillende leeftijdsgroepen kunnen elkaar versterken, elkaar ter wille zijn en het brengt leven in de brouwerij. Kortom, het bevordert de leefbaarheid.

Belangrijk is ook om voldoende woningen te creëren voor statushouders en passende menswaardige opvang voor vluchtelingen (met een goede zinvolle tijdsbesteding en positieve bijdrage aan de samenleving).

De groei van het woningbestand, zeker ook met het oog op een bijdrage aan de vraag vanuit de Brainportontwikkelingen, mag niet ten koste gaan van het karakter van de kernen en de omliggende natuurgebieden.

Economie.

De detailhandel moet het online-winkelen als een gegeven beschouwen en een detailhandelsvisie ontwikkelen die daarop een antwoord geeft. De gemeente dient ter wille van de leefbaarheid hiertoe initiatieven te ontwikkelen. Er zijn door die ontwikkeling minder fysieke winkels nodig (ombouwen tot woningen!) en het publiek vraagt om andere diensten. Lokale winkels kunnen zich onderscheiden door diensten aan te bieden die de online-bedrijven niet kunnen leveren. Denk aan goede service en advies op maat, speciale producten, e.d...

Duurzaamheid.

Bij het onderdeel duurzaamheid is m.i. aanbevelenswaardig zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande gebouwen, en andere voorzieningen, en die aan te passen, c.q. onderdelen te hergebruiken, het zgn. circulair bouwen. Slopen en nieuwbouw leidt tot aanzienlijk meer CO₂-uitstoot dan het hergebruik en of aanpassing van bestaande gebouwen. Dus sloop en nieuwbouw is schadelijk voor het toch al kwetsbare milieu.

Merkwaardig is de wens op p. 57 om de eigen energiebehoefte binnen de gemeentegrenzen duurzaam op te wekken. Dat moet geen a priori doelstelling zijn, maar kan mogelijk de uitkomst zijn van een ecologische en economische afweging. Door de doelstelling als zodanig te noemen, loop je het risico om suboptimale oplossingen te kiezen.

In paragraaf 5.4.4, (efficiënt verbonden te zijn tussen de dorpen en in de regio), ontbreekt de wens om in Heeze één of twee fietstunnels onder het spoor te realiseren. Zo blijft het dorp verdeeld tussen een oostelijk centrum en een westelijk nieuw deel.

Er moet voldoende ondersteuning worden gegeven vanuit de gemeente om te bevorderen dat de effecten van de klimaatverandering leefbaar blijven door b.v.

- zoals eerder opgemerkt actief in te zetten op circulair bouwen
- de temperatuur in bedwang te houden met zo weinig mogelijk inzet van mechanische koeling en meer groen aan te leggen (en te onderhouden) in stedelijke buurten en wijken, dus minder steen,
- een toekomstbestendig waterbeheer te bevorderen, i.s.m. o.m. Waterschap, door o.a. een betere regulering van de waterafvoer in de sloten en beken en het regenwater te laten bezinken op de plaats waar het valt of in een wadi. Daartoe de bestaande riolssystemen te scheiden in huishoudwater en regenwater. Bestratingen in tuinen zoveel mogelijk vervangen door beplanting
- een verantwoorde energieproductie, zonder onze kwaliteiten van onze natuur en landschap aan te tasten (dus geen hoge windmolens in natuurgebieden of zonnepanelen in weilanden (maar vol in te zetten op panelen op de vele lege daken).
- het energienet geschikt maken/houden voor grootschalige terug levering.
- neem initiatieven inzake bevordering van de circulaire landbouw.

Leefbaarheid kernen.

Creëer autovrije/-luwe verblijfsgebieden in de dorpskernen. Het parkeren moet bij voorkeur zoveel mogelijk op loopafstand buiten die centra op grotere centrale parkeerplaatsen gebeuren zodat in de dorpslinten een echt centrum ontstaat, waarin het plezierig winkelen is en terrasjes worden aangedaan. Even wennen voor de winkeliers, maar op veel andere plaatsen, w.o. Geldrop en Valkenswaard, gebeurt het ook!

Ook de vervallen straatbeelden, zoals de bebouwing ter weerszijden aan het begin van de weg naar Someren, dienen hoe dan ook op korte termijn een flinke impuls te krijgen

Foto's

In de voorliggende ontwerp-visie zijn mooie foto's/collages opgenomen, maar geen één over cultuurhistorische zaken, geen karakteristieke landschappen of dito dorpsgezichten, geen kunstobjecten, e.d.. De foto's die er wel in staan zijn deels van niet herkenbare fragmenten uit onze gemeente Heeze-Leende.

Tot slot.

In hoofdstuk 7 wordt de sturingsfilosofie aangegeven.

Wij hopen dat dit als totaalpakket werkelijkheid gaat worden, en dat het vastgestelde beleid ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden, dat het vertrouwen in de overheid weer hersteld gaat worden, door te zeggen wat je doet en te doen wat je zegt. Er zijn tekenen van herstel na het aantreden van het huidige bestuur, maar we blijven voorzichtig. Dit vereist een cultuuromslag die veel tijd en energie kost.

Wij hopen dat de uitvoeringsplannen niet alleen haalbaar zijn, met voldoende budgetten, maar ook juridisch in stand kunnen blijven en de handhaving van dat beleid adequaat plaatsvindt.

Wij hopen tenslotte aan de Omgevingstafel een zetel te krijgen en zo een positieve bijdrage te kunnen blijven leveren aan de ontwikkeling van onze lokale samenleving. Wij zetten ons tenslotte in voor een mooi Heeze-Leende!

Succes.

Heeze, 30 november 2022
De Stichting Houd Heeze-Leende Mooi
Postbus 1, 5590 AA Heeze
Sjef Cox, secretaris
Tel 06 21 695 691